

Sisällys

Lukijalle 8

Johdanto 10

Aikarajaus, kysymyksenasettelu ja tausta 10
Puoluehistoriantutkimus, lähteet, kirjallisuus
ja metodologinen näkökulma 18
Puolueen vahva järjestö rakenne 24

I EHEYTYMISEN ALKU 30

Keskustapuolueen vaikea lähtö- tilanne 30

Väyrynen pitää linjansa 35
Musta hevonen ja mahdoton Manu 37
Ulkopoliittisten linjojen merkitys 48
SDP:n valta-asemat työntävät keskustalaisia
yhteen 50

Keskustapuolueen sopeuduttava SDP:n presidenttipuolueasemaan 54

Sorsa sanelee Väyrysen ulos hallituksesta 54
Tiukka asialinja SDP:hen 66
Uutta puhtia LKP:n liittymisestä keskusta-
puolueeseen 68
Yhtenäisesti eteenpäin – aate vahvistaa, liitos
antaa kannatusvoimaa 71
Poukkoinen tie kohti vaaleja 82
Yhdentyminen, mutta kenen ehdoilla 84
Keskustapuolueen ympäristöministeriömalli
ei saa kannatusta 87
SKDL:n vaikeudet hyödyttävät keskustaa 94

II NOUSU JA UHO, 1983–1987 98

Puolueen nokka nousuun 98

Vaaliasetelmat: vaaliliitot saatava, kokoomus
torjuttava, vihreille ovi auki 98
Keskustapuolue piti pintansa, LKP ei 105
SMP vedetään keskiryhmien hallitusyhteis-
työhön 109
K-linja karahtaa lopullisesti ministeri-
valintoihin 113
Ahti Karjalaisen erottaminen Suomen
Pankista 119
Keskustapuolueen vaikean murroskauden
merkit 122
Aatteen avulla irti puolueen ongelmista – visio
luonnonmukaisesta tietoyhteiskunnasta 125

Korkea poliittinen profiili tuottaa tuloksia 131

Korkean profiilin strategia vahvistuu
puolueen linjaksi 131
Korkea profiili konkretisoituu kitinä-
paperissa 134
Työttömyysturvauudistus – SDP:n ja
kokoomuksen hyväosaisia palkansaajia
suosiva linja voittaa 137
Kotihoidontuki – puolue saa asiassa vihdoin
voiton 140
Järjestötoiminta puolueen kivijalkana –
yhtenäisyyden ja menestyksen tukena 146

Puheenjohtajan asema vahvistuu – ympäristö- ja kaupunkipolitiikka nostaa jännitteitä 150

Vihreys versus ydinvoima 150

Ympäristöprofiili esiin – rakennuslaki puhuttaa 152

Hyvästit K-linjalle Neuvostoliiton suur-lähetystössä 161

Kunnallisvaalien yllätysvoitto himmentää etelän ongelmat 167

Uusia avauksia: Helsinki-ohjelma eli historiallinen kompromissi 176

Pääkaupunkiseutu puolueiden kolmio-draaman kuumentajana 184

Polarisaatiouhka kasvaa 190

Polarisaatiouhka ja sen torjuntataistelu keskiryhmien yhteistyöllä 190

Värysen kirje Koivistolle 198

Sisäiset jännitteet puskevat esiin 202

Puoluejohto asemoi puoluetta ja puoluekenttää uuteen asentoon 209

Veto porvarilliseen suuntaan eli porvarillinen revideeraus 209

Järjestökyselyllä haetaan yhtenäistä linjaa 212

Sorsa runnoo ydinvoimalaa – Värysen yrittää kääntää keskustapuoluetta 214

Värysen raju puhe nostaa porvarihallitus-mahdollisuuden esiin 220

Puoluekokous nielee uuden kansanrintaman – odotetusti ei ydinvoimalle 226

Värysen presidenttiehdokkuus – ja sen eri tulkinnot puoluekentällä ja mediassa 232

Suomalainen suunta – kansallisen liikkeen puolustustaistelu kehityksen valtavirtaa vastaan 236

Erillään parempi – LKP-liitos varmisti kriittisellä hetkellä keskustapuolueen asemat 242

Kekkonen on poissa – Kekkosen merkitys puolueelle 244

Punamulta kuolinkouristuksissa? 252

SDP provosoituu Värysen eduksi 252

Presidenttiravi ja sen ympärillä väreilevät kysymykset yhteistyösuunnasta 254

TKL:n kirje kärjistää tilannetta kesken budjettineuvotteluiden 258

Sorsan ruusuiset lausunnot – Värysen murskaa idänkauppanostollaan poliittisia tabuja 262

Mihin Värysen tähtää? – Oppositiopelko alkaa itää ja syystä 273

Uusi kissa pöydälle – Värysen liiallinen kärjekkyyks nostattaa kritiikkiä 281

Sorsan ulostulot ja energiakiistat SDP:n kanssa 287

Värysen talouskärkilinja vaikeuksissa – korkean profiilin talouslinja ei mene läpi 294

Eduskuntavaalien lähtöasetelmat 299

Vielä kerran SDP:n kanssa yhteen – Kollaja ja kotihoidontuenvähennys 302

Ärtyneissä tunnelmissa vaalitaistoon 305

Verouudistus – keskiryhmät ja kokoomus yhteen? 309

Keskustapuolueen ja SDP:n eri suuntaan vetävät tavoitteet 314

III VAHVISTUMISEN JA UUDISTUMISEN VUODET OPPOSITIOSSA, 1987–1991 322

Oppositioshokki – Koivisto ja kulissien takaiset todellisuudet 322

Hallituksen muodostus – SDP:n johto pois-sulkee punamullan jo ennakkoon 327

Koivisto puskee kokoomuksen valitsemaan sinipunaa 333

Sinipunan paino yhtenäistää rivit 340
Porvarisopimuksen heikot perustukset ja
Koiviston ylilyöntiasema 346
Väyrysen kuvia kumartelematon tahto-
politiikka horjuttaa totuttuja valta-
rakenteita 350
Reaktiot puolueessa kassakaappisopimuksen
julkitulon jälkeen 357
Oppositio politiikan alkutahdit 361

Puolue nousee kanveesista pystyyn 365

Hengähdystauko tekee tehtävänsä 365
Oulun voimienkerääminen onnistuu yli
odotusten 369
Kitkaa puolueen ylätasolla 372
Vastapainona kylmälle sinipunalle 373
Presidentinvaalit – vaihtoehto sinipunan
rakennemuutospolitiikalle 376
Vaalimenestys tekee puolueelle hyvää 388
Puolueessa haetaan uutta virettä – kangerrellen
kohti samaa suuntaa uudistumisessa 390

Puolueen uudistuminen keskiössä 406

Vihreä aalto ja keskustaliberalismi esiin
Kajaanin puoluekokouksessa 406
Oppositio politiikan tiukka linja – asioiden
eikä valtopolitiikan kautta 410
Nimenmuutos avartaa ja uudistaa – Suomen
Keskusta 412
Kunnallisvaalit 1988 – eläköön kaupunki! 413
Verosumutus ja hallitsematon rakennemuutos
kunnallisvaalien kärkiaiheina 423

Oppositio politiikka puree, vaikka välillä tutisee 429

Korkea profiili jatkuu – keskusta vaatii yhä
talouden tervehdyttämisohjelmaa 429
Vladimirov-kohu – Väyrysestä suomettumisen
syntipukki 434

Yhdentymiskeskustelu – Koivisto hermostuu
linjansa kyseenalaistamisesta 444
Keskustan kriittinen mutta myönteinen
integraatiolinja Ahon johdolla 450

Uudet kasvat puolueelle 454

Väyrynen luopuu yllättäen puheen-
johtajuudesta 454
Kenestä seuraaja? Jatkuuko Väyrysen
linja? 462

Porin puoluekokous – moderni, nuorempi,
kansainvälisempi ilme 467
Puoluekokouksen päätökset – Realistisen
vihreyden ohjelma 477

Ahon aikaan – tahtopolitiikkaa asia- linjalla ja huikealla menestyksellä 480

Paheneva taloustilanne – kaaos edessä 480
Keskusta käy talousvaalit 488
Keskustan täysin uusi asento kansainvälisissä
suhteissa 491
Veret seisauttava vaalivoitto 493

Johtopäätökset 502

Korkean profiilin aika – polarisoituminen
estettiin ja puolue nousi huipulle 502
Keskustapuolue / Suomen Keskusta ja
suomalaisen yhteiskunnan muutos 513

Viitteet 518

Lähteet 546

Liite 1 555

Liite 2 568

Henkilöhakemisto 571